

zaterdag

30.10.2010

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Yves Knockaert

deFILHARMONIE & CHRISTIAN LINDBERG

Prokofiev, Lindberg & Sibelius

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Als modern, stilistisch flexibel symfonieorkest bezit deFilharmonie een artistieke souplesse die toelaat om meerdere stijlen – van klassiek tot en met hedendaags – op een historisch verantwoorde wijze te vertolken. Dankzij eigen concertreeksen in grote zalen bekleedt het orkest een unieke positie in Vlaanderen. Naast reguliere concerten hecht het veel waarde aan de uitbouw van educatieve projecten. In het buitenland werd deFilharmonie uitgenodigd door belangrijke huizen als de Musikverein in Wenen en het Festspielhaus in Salzburg. Jaap van Zweden is chef-dirigent en wordt bijgestaan door hoofddirigent Philippe Herreweghe.

Trombonevirtuoos Christian Lindberg wordt samen met Louis Armstrong en Miles Davis beschouwd als een van de grootste koperblazers van de 20e eeuw. Hij verzorgde de première van meer dan 300 werken voor trombone, nam al ruim 70 cd's op en speelde als solist samen met orkesten als de Berliner Philharmoniker en het Chicago Symphony Orchestra. Momenteel is Lindberg hoofddirigent van het Nordic Chamber Orchestra en het Swedish Wind Ensemble. Ondanks zijn drukke concertagenda is hij ook actief als componist.

Uitvoerders en programma

deFilharmonie: orkest
Christian Lindberg: leiding en trombone

—

Sergei Prokofiev (1891-1953)
Luitenant Kijé, opus 60 (suite) (1934)
I. De geboorte van Kijé
II. Romance
III. De bruiloft van Kijé
IV. Troika
V. De begrafenis van Kijé

Christian Lindberg (1958)
Helikon Wasp, voor dirigerende trombonist
en orkest (2003)

— pauze —

Jean Sibelius (1865-1957)
Symfonie nr. 5 in Es, opus 82 (1919)
I. Tempo molto moderato – Allegro moderato – Presto
II. Andante mosso, quasi allegretto
III. Allegro molto – Misterioso – Un pochettino largamente

Drie muzikale kritieken

De rode draad doorheen deze drie composities zou 'kritiek op het eigentijdse' kunnen zijn: Sibelius gaf niet toe aan de modieuze modernistische tendensen van het begin van de 20e eeuw. Prokofiev keerde in 1935 terug naar Rusland om het experiment van Parijs en Amerika achter zich te laten. Lindberg tenslotte heeft kritiek op het lege intellectualisme van de muziekwereld in deze postmoderne tijd.

Sibelius, *Symfonie nr. 5*

In 1915 componeerde Sibelius zijn *Vijfde Symfonie* als een opdrachtwerk van de Finse overheid ter gelegenheid van zijn vijftigste verjaardag. Op 8 december, zijn verjaardag, dirigeerde hij zelf de première. Hij herwerkte het stuk in 1916 en 1919. In deze periode werd Sibelius heen en weer geslingerd tussen zijn eigen romantische spontaneïteit en het modernisme van de vroege 20e eeuw, een tweestrijd die nog werd aangewakkerd door zijn contacten met de modernist Busoni. Bij de drie versies van deze symfonie lijkt het pleit beslecht te worden in het voordeel van een artistieke eerlijkheid. Sibelius kiest resoluut voor zijn persoonlijke smaak zonder aan de trendy vernieuwingen toe te geven. Enerzijds is de vormgeving niet meer klassiek te noemen, maar wel nog altijd een verre erfgenaam van de sonatevorm, anderzijds ziet Sibelius af van scherpe dissonanties en bitonale passages, wat hij nog toeliet in zijn *Vierde Symfonie*. Zelf zei hij over de herwerkingen: 'Ik wilde mijn symfonie in een ander formaat gieten: menselijker, met de voeten op de grond en levendiger.' De opbouw van de symfonie is ongewoon. Er zijn slechts drie delen, met veel wisselende tempi. In het eerste deel gaat het van moderato in vier versnellingen naar een opgedreven presto. Het tweede deel

kent golfbewegingen: van andante over versnellend naar tranquillo. De finale heeft een nog meer genuanceerd verloop: het snelle tempo slaat om in een 'misterioso', dat overgaat in twee largamente-episodes (breed, ruim, zoals het Finse landschap) om met een 'pochettinostretto' (een kleine versnelling) te eindigen. Als je weet dat Sibelius het eerste deel oorspronkelijk als twee afzonderlijke bewegingen had opgevat is de vorm van de vierdelige symfonie hersteld. De versnelling fungeert dan als scherzo, getekend als snelle wals.

De kern van het muzikale materiaal van het ganse eerste deel ligt vevat in de aanzet: het hoornsignaal. Het tweede deel is een variatieroom, waarbij de fluit het hoofdthema voorstelt, pizzicato ingeleid door de strijkers. Ook de finale heeft een opvallende inzet: een tremolando snelle melodie in de strijkers. Verder in het stuk hebben de hoorns een motief dat op de roep van zwanen geïnspireerd zou zijn: Sibelius werd getroffen door de pracht van een vlucht van zestien opvliegende zwanen. Bijzonder origineel is de slotcadens met zes fortissimo-akkoorden, gescheiden door stiltes.

Prokofiev, *Luitenant Kijé (suite)*

Tot de officiële opdrachten die Prokofiev van de Sovjetoverheid kreeg, behoorde ook het schrijven van filmmuziek. Zijn bekendste filmscores zijn *Alexander Nevsky* (1938) en *Ivan de Verschrikkelijke* (1942-1945), allebei voor films van Eisenstein. Vóór zijn terugkeer naar Rusland probeerde de Sovjet-Unie hem al te lokken met filmmuziekopdrachten, zoals *Luitenant Kijé* in 1933. Prokofiev schreef de muziek, maar de film werd nooit gerealiseerd. Hij probeerde zijn schrijfstijl niet speciaal aan te passen als hij filmmuziek schreef. Hij dacht zuiver muzikaal, wat blijkt uit het gemak

waarmee hij zijn filmscores kon bewerken tot orkestsuites voor de concertzaal. Toch was hij voorzichtiger en tegelijk effectgerichter in zijn filmmuziek. Stilistisch leunt deze muziek het dichtst aan bij zijn romantisch concept, met expressionistische momenten omwille van de filmische climaxen en effecten. Gezien de historische onderwerpen van de films is dat te verstaan. *Alexander Nevsky* is gebaseerd op het leven van een 13e-eeuwse Russische groothertog en speelt in een omgeving van helden en heiligen. *Ivan de Verschrikkelijke* of *Ivan IV* was grootvorst van Moskou en tsaar van Rusland in de 16e eeuw. Hij liet zijn tegenstanders vermoorden en voerde met zijn speciaal elitekorps, de 'opritsjina', een terreurpolitiek. Wat ironischer dan de echte geschiedenis is het verhaal van *Luitenant Kijé*. Dat ging uit van één groot misverstand. Tsaar Nikolaas I vergiste zich in het lezen van een militair rapport en creëerde de fictieve Luitenant Kijé. Zijn onderdanen durfden niet anders dan hem in de fout te volgen en schreven valse rapporten over de heldendaden en de romances van Kijé om hem uiteindelijk als een held op het slagveld te laten sterven. Hij kreeg een militaire begrafenis en een plaats in het ereboek der helden. Eisenstein vond het leuk om met Prokofiev te werken omdat de muziek zo goed op zijn filmsequensen paste: 'Hij functioneert als een uurwerk: nooit wint of verliest hij tijd. Zijn exacte timing is een nevenproduct van zijn creatieve exactheid. Dat wil zeggen: van zijn absolute exactheid om muzikale verbeelding in een mathematisch juist expressiemiddel te gieten.'

Lindberg, *Helikon Wasp*

Christian Lindberg is componist, dirigent en trombonist: tegenwoordig in die volgorde van belangrijkheid. Zoals te verwachten

componeert hij vooral voor zijn eigen instrument, schitterend en virtuoos. In *Helikon Wasp* (2003) is hij tegelijk componist, dirigent en solist. 'Helicon' heeft drie betekenissen: het is de berg waar Eros en de muzen woonden volgens de Griekse mythologie; de rituele dansen in hun heiligdommen waren een bron van inspiratie voor vele kunstenaars. Tegenwoordig is de helicon vooral bekend als een koperblazer uit de familie van de tuba. Maar een helicon was ook een oud-Grieks getokkeld snaarinstrument dat enkel 'intellectueel', voor muziektheoretische beschouwingen werd gebruikt. Lindberg stelt dat zijn, 'intellectuele' stuk tegelijk een reactie tegen het intellectualistische maniërisme van de klassieke muziekwereld is. De 'wasp' of wesp in de titel vliegt rond op de Helicon-berg, is de held van het verhaal en doorprikt het lege intellectualisme van de mensen. Deze held of anti-held heeft geen andere moraal of religieuze overtuiging dan te handelen volgens de intuïtie van zijn ziel en zijn verstand. 'Helicon' staat dan symbool voor het publiek dat graag een intellectuele toelichting krijgt bij een concert ... Lindbergs verhaal wordt door de solist en de orkestleden verteld, gesproken, geroepen en gescandeerd. Hierdoor en door de aard van de muziek zelf leunt deze compositie aan bij ontspanningsgenres zoals eigentijdse symfonische gedichten of verhalen die letterlijk verteld worden. Lindberg dweept in zijn composities met The Beatles of Jimi Hendrix, jeugdidolen die hij parodieerde in rocknummers tijdens zijn tienerjaren.

Yves Knockaert

Helikon Wasp

Helikon Wasp, is a funny, funny little creature
Yes, he is a funny little ... creature
But ... he can ... he can sing ... and he can play
He is an animal, he can sing and play
He is so fucking unbelievable
that you want to kiss him on his rosy cheek!
What is this? I hear souls of ice ... that want to kill
the wasp. He panics but tries not to care, because if he
does he will ... DIE! But if he doesn't care he can protect
what he has hidden. In the core ... of his ... skeleton ...
Are you still there? You with a heart like an ice cube?
Who hide behind intellectual mannerism the wasp is ready
to give you a real sting. Because you don't belong here!!
TIME FOR HELIKON WASP ECCENTRIC CIRCUS!!

deFilharmonie

eerste viool	Bart Vanistendael	hoorn
Dimitri Ivanov	Lisbeth Lannie	Michaela Buzkova
Eric Baeten	Natalie Glas	Koenraad Cools
Peter Manouilov	Miki Isako	Gaston Coppys
Eva Zylka		Koenraad Thijs
Nana Hiraide	cello	
Yuko Kimura	Marc Vossen	trompet
Claire Lechien	Olivier Robe	Peter Mönkediek
Sihong Liang	Dieter Schützhoff	Luc Van Gorp
Emiel Pieters	Birgitta Barrea	Steven Bossuyt
Christophe Pochet	Maria Mudrova	
Françoise Queguiner	Mieczyslaw Szydal	trombone
Natalia Tessak	Jan Willekens	Bart Van Nieuwenhuyze
Guido Van Dooren	Esther Torrenga	Roel Avonds
Martine Visée	Anne Meike Burgel	Bernard Versavel
Antoine Maisonhaute	Marlon Dek	
Claire Benoît		tuba
	contrabas	Bernd Van Echelpoel
tweede viool	Ioan Baranga	
Miki Tsunoda	Jeremiusz Trzaska	eufonium
Tamas Sandor	Tadeusz Bohuszewicz	Kevin Van Giel
Frederic Van Hille	Julita Fasseva	
Krystyna Bohacz	Gazmir Gjonaj	pauken
Jack Ooms	Miguel Meulders	Pieterjan Vranckx
Ilse Pasmans	François Haag	
David Perry	Lode Leire	slagwerk
Lydia Seymourtier		Mieke Buekers
Marjolijn Van der Jeught	fluit	Vincent Caers
Maartje Van Eggelen	Edith Van Dyck	Marc Dufour
Ann Lafaille	Johny Grossard	
Vania Batchvarova	Peter Verhoyen	harp
Geraldine De Baets		Anne Le Roy
Julien Poli	hobo	
	Piet Van Bockstal	piano, celesta
altviool	Dimitri Mestdag	Yutaka Oya
Ayako Ochi		
Rajmund Glowczynski	klarinet	saxofoon
Pawel Krymer	Nestor Janssens	Jan Vandemoortele
Ingrid Ceuppens	Benoît Viratelle	Pieter Lagacie
Wieslaw Chorosinski		
Marija Krumes	fagot	
Krzysztof Kubala	Oliver Engels	
Peter Swaan	Tobias Knobloch	

Hendrickje Van Kerckhove

Yossif Ivanov © Eric Larrayadiou

di 16.11.10 / 20.00 / Concertzaal
Nationaal Orkest van België / Mahler 4
Mahlers vierde symfonie is zijn meest intieme werk. Hij brak er met de door koper en slagwerk beheerste klankwereld van zijn vorige symfonieën. In het ontroerende langzame deel gooit Mahler de poorten open van wat misschien het enige voor ons toegankelijke paradijs is – het naïeve paradijs van de kindertijd.

za 27.11.10 / 20.00 / Concertzaal
deFilharmonie & Yossif Ivanov / Tchaikovsky & Prokofiev

Het vioolconcerto van Tchaikovsky is een van de populairste concerto's uit het vioolrepertoire. De solist moet er in duizelingwekkende vaart tal van hindernissen nemen en tegelijk zijn kwaliteiten als 'zanger' tonen. Een ideaal werk dus voor Yossif Ivanov, die in 2005 tweede finalist was van de Koningin Elisabethwedstrijd.

In het Concertgebouwcafé kunt u gezellig nagenieten met cultuurliefhebbers en mogelijk ook met de artiesten.

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02
IN&UIT, 'T ZAND 34, BRUGGE

PROVINCIE
West-Vlaanderen

BRUGGE

FLUXYS

DeMorgen
een open geest heeft meer

Klara

focus • wtv